

3937512 LCCS/M : สาขาวิชา : วัฒนธรรมศึกษา ; ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา)

ศัพท์สำคัญ : แมลง / พฤติกรรมการบริโภคน้ำ / มานุษยวิทยาโภชนาการ

กัณฑ์วีรวิวัฒน์พานิชย์ : แมลง : การศึกษาทางมานุษยวิทยาโภชนาการ (Insect : A Nutritional Anthropological Study) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ถักขณา ดาวรัตนพงษ์, ศศ.ม., Doctorat de l' EHESS, จินตนา หย่างอารี, วท.ม., M.C.N., โสฬส ศิริไสย์, ศศ.ม., M.A. 281 หน้า. ISBN 974-589-808-2

อาหารแมลง เป็นอาหารพื้นบ้านของชาวอีสานที่ได้จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นับเป็นวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการบริโภคน้ำแมลง ตั้งแต่รูปแบบการไล่ล่า จนถึงการนำไปปรุงเป็นอาหารในรูปแบบต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่า แมลงที่ชาวบ้านนำมาบริโภคในรอบ 1 ปี มีทั้งสิ้น 44 ชนิด และสามารถนำไปปรุงเป็นอาหารได้ถึง 15 ประเภท ได้แก่ กี่ คั่ว ทอด แกง นึ่ง ผัด หมก ปั่น แฉ่ว เมี่ยง ดอง ตาบ ก้อย รมควัน และบริโภคสด ซึ่งรูปแบบการปรุงและการบริโภคน้ำแมลงได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยอาศัยกลไกทางวัฒนธรรม

นอกจากการเป็นอาหารแล้ว แมลงยังมีบทบาทต่าง ๆ อย่างมากต่อชาวอีสาน เช่น ใช้เป็นยารักษาโรค เครื่องสำอาง สื่อบอกโชคดีโชคร้าย ประโยชน์ทางด้านนันทนาการ และนำมาสร้างอาชีพเสริมให้แก่คนในชุมชน ชาวบ้านมีการรับรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อการบริโภคน้ำแมลง อีกทั้งมีการป้องกันตัวเองในลักษณะต่าง ๆ ขณะไล่ล่าและบริโภค เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

จากการศึกษาพบว่ามีปัจจัยหลายด้านที่ก่อให้เกิดการบริโภคน้ำแมลง เช่น ระบบนิเวศที่สมบูรณ์ ความเชื่อ เศรษฐกิจ ความสะดวก ความพึงพอใจในรสชาติ ฯลฯ ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่บริโภคน้ำแมลง คือ ความกลัว ความขยะแขยง อันตรายและอาการข้างเคียงที่เกิดขึ้น